

**สภาพและแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3**
**Conditions and Guidelines for Developing Learning Processes of the Schools
under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3**

สุริยนต์ ไชยมาตร¹ สุวิมล โพธิ์กลิ่น²

¹ นักศึกษาหลักสูตร คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน 3) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานหัวหน้าวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยใช้การสุ่มจากเกณฑ์จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50% ของจำนวนประชากร จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 105 คน ครูวิชาการจำนวน 105 คน รวม 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน
3. แนวทางการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ควรจัดให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจความต้องการและความถนัดของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เติบโตตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีการตรวจสอบและประเมินผลความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการดำเนินการบริหารและจัดการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ และสภาพแวดล้อมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ควรมีการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตนเอง ได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) ด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน ควรมี

การจัดบริบทและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งสภาพห้องเรียน อาคาร สถานที่แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายภายในสถานศึกษาและในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรภายนอก ผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study operation conditions for developing learning processes in the schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3, 2) to compare opinions towards the operation conditions for developing the learning processes of the school administrators and the academic teachers in the schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 classified by positions, working experiences, and school sizes, 3) to study operation guidelines for developing the learning process of the schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3. The samples were 210 participants: 105 school administrators and 105 teachers from the schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3. They were randomized by choosing the samples from 50% of the population. The research tools were a questionnaire and an interview form used to ask for the opinions of the school administrators and the academic teachers about the development of the learning processes of the schools. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA variance analysis, and content analysis.

The research findings were as follows.

1. The operation conditions for developing the learning processes of the schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 were at a high level.

2. The comparison of the opinions towards the operation conditions for developing the learning processes of the school administrators and academic teachers of schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 classified by positions, working experiences, and school sizes was found that the opinions were not different.

3. The operation guidelines for developing the learning processes of the schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 suggested 4 implementation aspects. The first aspect was the teaching and learning management of the teachers. The teaching and learning processes should be provided according to the school curriculum related to the contexts of the communities and the local areas based on the interests, the needs, and the aptitudes of the learners by using various methods to achieve full learning of the potential of Individual learners. The systematic and effective examination and evaluation of the learners' knowledge and understanding should be done. The second aspect was the management. In the administration and management of the schools related to academics, teachers and educational personals, Information, and environment, all of people involved should have opportunities to participate in the learning management on issues related to the learning processes development. The third aspect was the learners' participation. All of the learners should have opportunities to participate in self-analysis, learn by doing, participate in the environmental management that was suitable in learning, and learn from various learning resources inside and outside the schools. The fourth aspect was the contexts, environment, learning resources, and communities. The contexts and environment related to teaching and learning management: the conditions of the classrooms, the school buildings, the various places of the learning resources inside and outside schools and communities, scholar villagers, local wisdom, trainers from outside schools, governors, communities involved in the learning management should be organized.

Keywords: Learning Process Development

บทนำ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความจำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนากระบวนการทางการศึกษาหลาย ๆ อย่างไปพร้อม ๆ กัน กระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการบริหาร และกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการทั้งสามนี้ต้องปฏิบัติอย่างประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีจึงจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จ กระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรง แต่กระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารและกระบวนการนิเทศศึกษามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ให้สมดุลกัน ปฏิบัติคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมชัย พิมพ์ดี 2549: 3)

จากผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) ในปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเฉลี่ยร้อยละทุกวิชาเท่ากับ 34.59 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศเท่ากับ 39.82 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละทุกวิชาเท่ากับ 29.78 โดยคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศเท่ากับ 34.31 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 2561: 35) จากผลการทดสอบระดับชาติด้านพื้นฐานดังกล่าว พบว่าคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทั้งสองระดับชั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาในสังกัดยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยเฉพาะความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เข้าใจแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จึงทำให้เกิดความล้มเหลวในระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน้อย เนื่องจากไม่ได้สนใจศึกษาค้นคว้า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้ไม่สามารถส่งเสริม สนับสนุนและนิเทศการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนไม่ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมในด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมทั้งไม่ได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดการสนับสนุนด้านการจัดบริหารสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษาไม่มีแหล่งเรียนรู้ ขาดความพร้อมด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสำคัญและไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู กระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

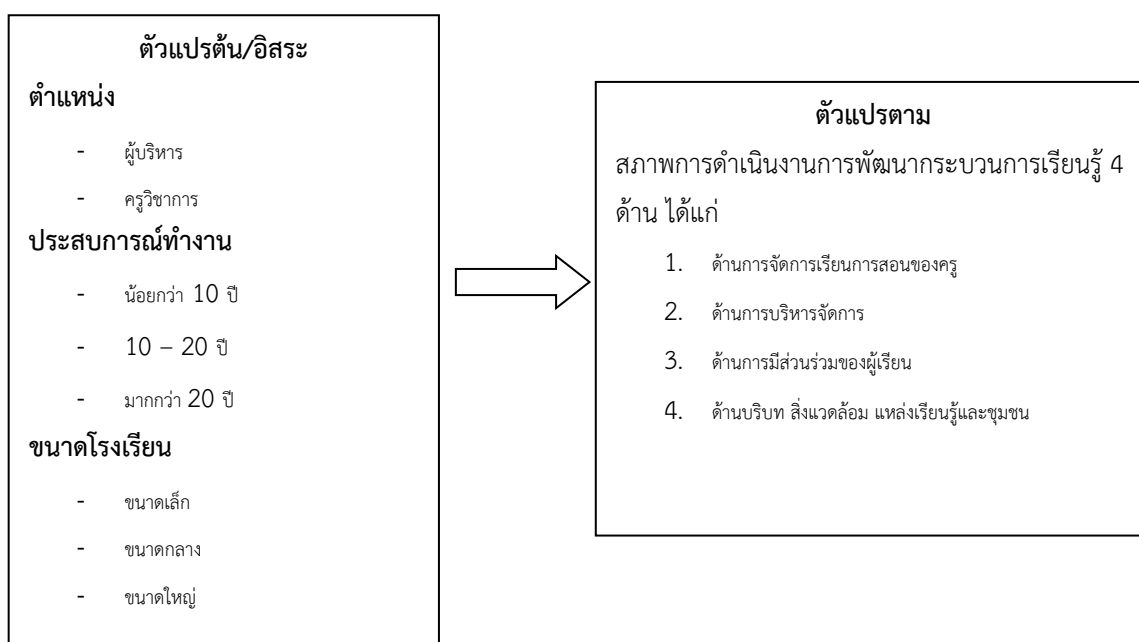
ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ 1) ตำแหน่งประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูวิชาการ 2) ประสบการณ์ทำงาน ประกอบด้วย น้อยกว่า 10 ปี, 10–20 ปี, และมากกว่า 20 ปี 3) ขนาดโรงเรียน ประกอบด้วย ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน ไม่เกิน 120 คน), ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน), และขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป)

ตัวแปรตามที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เกิดจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา แล้วนำมาสังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานหัวหน้าวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2561 แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 209 คน ครูวิชาการ จำนวน 209 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 418 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยการกำหนดเกณฑ์จำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 105 คน ครูวิชาการจำนวน 105 คน รวม 210 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้จากการเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารจำนวน 6 คน และครูวิชาการจำนวน 6 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศของเขตพื้นที่การศึกษา ขนาดละ 2 โรงเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 รวม 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบกำหนดตัวเลือกให้ตอบ ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ โดยมีข้อคำถามตามสภาพการปฏิบัติงานใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การจัดส่งและรับแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการจัดส่งและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานวิชาการของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพและแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยโดยการตีความ จำแนก จัดหมวดหมู่และอภิปรายสรุป

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคที่สำคัญ ได้แก่ การจำแนกและจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์สรุปอุปนัย การเปรียบเทียบเหตุการณ์ การวิเคราะห์ส่วนประกอบ การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร การวิเคราะห์สาเหตุและผล และการสร้างจินตนาการเชิงสังคมวิทยา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารและครูวิชาการมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

3.1 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ครูควรจัดให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจความต้องการและความถนัดของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีการตรวจสอบและประเมินผลความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา พัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ใช้สื่อเทคโนโลยี มีรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

3.2 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ควรมีการดำเนินการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ และสภาพแวดล้อม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน

3.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ควรมีการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตนเอง ได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3.4 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ควรมีการจัดบริบทและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งสภาพห้องเรียน อาคาร สถานที่แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายภายในสถานศึกษาและในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรภายนอกผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ กำหนดให้สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และดำเนินการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ซึ่งดำเนินการตามขอบข่ายการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชัย พิมดี (2549: 144-146) พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวัฒน์ สุวรรณสนธิ์ (2546: 103) พบว่า สภาพการบริหารงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพการบริหารงานทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ของครูส่งเสริมพัฒนาความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามของนักเรียน รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันครูให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพหรือทักษะการทำงานและทักษะชีวิต รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงงาม ครูมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภา ใจสุข (2552: 117) พบว่า ความคาดหวังต่อพฤติกรรมส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาครูตามความเหมาะสม และด้านการส่งเสริมครูจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่าครูยังมีการดำเนินการวิเคราะห์ผู้เรียน ออกแบบนวัตกรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้และรายงานนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิวรรณ ตันติธรรณวงศ์ (2552: 9) พบว่า มีความพึงพอใจด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะว่าครูยังไม่มีความรู้ความชำนาญในการทำวิจัย ขาดประสบการณ์ในการทำวิจัย มีการงานในหน้าที่มากไม่มีเวลาในการทำวิจัย การทำวิจัยไม่สอดคล้องกับปัญหานักเรียน ไม่มีการวิจัยแก้ปัญหาเด็กที่เรียนอ่อนอย่างจริงจัง ทำเพื่อส่งผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ไม่ได้นำผลไปพัฒนานักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองวิทย์ จันทลีลา (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่า แนวดำเนินการพัฒนาบุคลากร คือคณะครูร่วมประชุมสรุปการพัฒนาบุคลากร อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

1.2 ด้านการบริหารจัดการ จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่เหมาะสม หลากหลาย ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่า

สถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญญา ใจสุข (2552: 118) ที่พบว่าความคาดหวังต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม ที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรมจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และส่งเสริมการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาควรมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการโดยการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล นำผลการประเมินมาวิเคราะห์สาเหตุและปัญหา ส่งเสริมให้ครูนำนวัตกรรมการเรียนรู้หรือวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เรืองวิทย์ จันทลีลา (2549: บทคัดย่อ) พบว่า ประเด็นที่เป็นกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการพบว่าครูยังขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน การวัดผลและประเมินผล

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดโต๊ะเก้าอี้ และตกแต่งบรรยากาศในชั้นเรียนร่วมกัน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสได้วิเคราะห์ตนเอง และได้มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับทัศนีย์ พันธุ์กาหลง (2545: 6) กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูทำหน้าที่เสนอแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับองค์ความรู้ของชุมชน สิ่งแวดล้อม และองค์ความรู้ของนักเรียน ประกอบการวางแผนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พิจารณา กำหนดกรอบเรียนรู้ร่วมกันและต้องคอยกระตุ้นให้คิด ให้คำปรึกษา แนะนำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกรอบการเรียนรู้ที่ตกลงกันไว้ ครูจะนำข้อตกลงการเรียนรู้กับนักเรียนในช่วงต้นของแต่ละภาคเรียนโดยจะทำการวิเคราะห์หลักสูตรที่ประกอบด้วยประเด็น จุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนำไปหารือกับนักเรียนเพื่อให้เห็นภาพรวมร่วมกันเสียก่อน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการ แสดงให้เห็นว่าในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังเป็นการที่ครูเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมให้กับผู้เรียน โดยครูเป็นผู้กำหนดว่าเนื้อหาตามหลักสูตรที่สอนควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใด ซึ่งผู้เรียนไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการ

1.4 ด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีห้องเรียน อาคาร สถานที่ ที่สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ สถานศึกษามีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่เหมาะสม เพียงพอต่อการใช้งาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมบริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และระดมทรัพยากรเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระ รุญเจริญ (2545: ง) พบว่า ศักยภาพในการบริหารทั่วไปที่โรงเรียนทำได้มาก คือ การดูแลรักษาและพัฒนาอาคารสถานที่

และสิ่งแวดล้อม และผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพิศ โพงาม (2550: 18) กล่าวว่า สถานศึกษามีบทบาทร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและรู้สึกที่ดีต่อกันอันจะเป็นหนทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลางคือ สถานศึกษามีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่นห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ที่มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย เหมาะสม พร้อมใช้งาน และสถานศึกษามีห้องสมุดที่มีหนังสือ วารสาร นิตยสารครบถ้วน เพียงพอเหมาะสม มีมุมสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลยังมีปัญหาในเรื่องของห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ ยังพบว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังขาดห้องสมุดที่มีหนังสือ วารสาร นิตยสารครบถ้วน เพียงพอเหมาะสม มีมุมสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต นับเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจจะนำไปวางแผนเพื่อพัฒนาต่อไป

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าในยุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษามาจากบุคคลที่เป็นผู้นำทางวิชาการมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิศนา แจมมณีและคณะ (2544: 176) พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับสถานศึกษามีผู้บริหารที่เห็นความสำคัญและมุ่งเน้นงานวิชาการ เป็นแบบอย่างที่ดีและมียุทธวิธีในการบริหารจัดการทั้งสภาพแวดล้อม สถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและระบบการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านชุมชน และด้านการจัดสรรทรัพยากร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการทรัพยากรด้านต่าง ๆ ให้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ การบริหารจัดการทุก ๆ ด้านให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและกระบวนการสอนของครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน อ่อนนวม (2542: บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารต้องมีความรู้และเสริมสร้างคุณลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นกับครู เพราะครูเป็นหัวใจในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูวิชาการที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน ต่างก็ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา ใจสุข (2552: 129) ที่พบว่า ครูผู้สอนมีความคาดหวังต่อพฤติกรรมส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดไว้ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาไว้เพื่อเป็น

แนวทางในการบริหารสถานศึกษาที่กระจายอำนาจสู่สถานศึกษาและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องปฏิบัติภาระหน้าที่ตามกรอบการบริหารงานเหมือนกัน ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงมีสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวัดน์ สุวรรณสนธิ์ (2546: 104) ที่พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3) แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ เรื่อง วิทย์ จันทลีลา (2549: บทคัดย่อ) สรุปแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูป ได้แก่ การกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หลักสูตรและแผนการสอน สื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ ระบบสาธารณูปโภค สะดวก สภาพแวดล้อมร่มรื่นสวยงาม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของสถานศึกษา จิราพร สิมณี (2556: 105) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอนของครู การจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมพัฒนาครู ด้านการจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนครูในกลุ่มต่าง ๆ ด้านการจัดเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ มณีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ (2559: 135) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มีพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน

1.2 ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรระดมทรัพยากรงบประมาณ จากทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรจัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารที่สนับสนุนการเรียนรู้ ระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.4 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารจัดการของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษารูปแบบหรือกลยุทธ์การพัฒนาระบบการเรียนรู้ของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อหารูปแบบการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ ให้ครอบคลุมการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกระบบ และนำไปใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้เป็นอย่างดีด้วยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีทุกท่าน ที่ให้ความรู้ การสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือให้คำแนะนำและให้กำลังใจ ด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบเครื่องมือและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, สำนักงาน. (2561). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2560. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3.
- จิรวัดน์ สุวรรณสนธิ์. (2546). การบริหารงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาลงกตสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเลย.
- จิราพร สิมณี. (2556). การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดวงเดือน อ่อนน่วม. (2542). รายงานการวิจัย รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ พันธุ์กาลหลง. (2545). การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบพาหุเรียนรู้ด้วยความมั่นใจ. กรุงเทพฯ: อรรถผลการพิมพ์.
- ทิตนา แชมมณี และคณะ. (2544). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ : การศึกษาพหุกรณี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- เพ็ญนภา ใจสุข. (2552). พฤติกรรมการส่งเสริมการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- มนีรัตน์ อภิวัฒน์วรรณ. (2559). “การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม,” วารสารบริหารการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 16, 1(มกราคม-เมษายน 2559): 129-138.

- เรืองวิทย์ จันทลอชา. (2549). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนท่ากุยจร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สมชัย พิมพ์. (2549). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ขอนแก่น เขต 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เลย.
- สมพิศ ไหมงาม. (2550). *การวางแผนการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุทธิวรรณ ตันตรจนาวงศ์. (2552). *การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชั้น
พื้นฐานจังหวัดนนทบุรี*. การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาระดับชาติครั้งที่ 13.
กรุงเทพฯ: สกศ.
- สุทัศน์ วัฒนสุทธิ. (2543). *สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก*. กรุงเทพฯ: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.